ॐ

શ્રી પરમકૃપાળુદેવાય નમઃ

કઠોપનિષદ

શિબિર-૬

અધ્યાય-૨ પ્રથમ વલ્લી

WORKSHEET **Marks: 50**

Name: .... Tel. No.: .... Group: ....

(I) સાચો જવાબ પસંદ કરો. **Marks: 5**

૧. આપણને જગતનું જ્ઞાન કરવામાં ઇન્દ્રિયો ....
(a) બાધારૂપ છે (b) જરૂરી છે (c) બાધારૂપ પણ નથી અને સહાયક પણ નથી

૨. બુદ્ધિમાન તે કે જે .... બનવાની પસંદગી કરે.
(a) જેક ઑફ ઑલ (b) માસ્ટર ઑફ નન (c) માસ્ટર ઑફ વન

3. વિવેકી વ્યક્તિ .... ઇચ્છે છે.
(a) અમરપદ (b) ઇન્દ્રપદ (c) પ્રધાનમંત્રીનું પદ

૪. આત્મા .... જાણી શકે છે.
(a) માત્ર સ્વને (b) માત્ર પરને (c) સ્વ અને પરને

૫. પર .... છે.
(a) જ્ઞેય (b) હેય (c) ઉપાદેય

(II) નીચે આપેલ મુદ્દાઓ અને શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્રની ગાથાઓનાં જોડકાં બનાવો. **Marks: 5**

૧. ટેલિસ્કોપ નક્ષત્રોનું નિરીક્ષણ કરી શકતું નથી, નિરીક્ષક ટેલિસ્કોપ વડે નક્ષત્રોનું નિરીક્ષણ કરે છે.	(a) સર્વ અવસ્થાને વિષે, ન્યારો સદા જણાય
૨. આંખ દ્વારા ગુલાબનું માત્ર રૂપ જાણી શકાય છે, ગંધ નહીં.	(b) આત્માની સત્તા વડે, તેહ પ્રવર્તે જાણ
3. સ્વપ્ન અને જાગૃત અવસ્થાથી ભિન્ન રહી આત્મા તે અવસ્થાઓને જાણે છે.	(c) જે દ્રષ્ટા છે દૃષ્ટિનો, જે જાણે છે રૂપ
૪. મૃત શરીરની આંખો ખુલ્લી હોય તોપણ તે જોઈ નથી શકતી.	(d) અબાધ્ય અનુભવ જે રહે, તે છે જીવસ્વરૂપ
૫. અંધારી રૂમમાં કાંઈ દેખાય નહીં, પણ "હું છું"નો બોધ સતત રહે છે.	(e) છે ઇન્દ્રિય પ્રત્યેકને, નિજ નિજ વિષયનું જ્ઞાન

૧) .... ૨) .... 3) .... ૪) .... ૫) ....

(III) એક કે બે શબ્દોમાં જવાબ લખો. **Marks: 5**

૧. આપણું જગતનું ૮0% જ્ઞાન કઈ ઇન્દ્રિય વડે થાય છે? ....
૨. ધીર પુરુષ સર્વ ઇચ્છાથી વિરામ પામવાના પુરુષાર્થની શરૂઆત કઈ ઇચ્છાથી કરે છે? ....
3. અવિવેકી આધ્યાત્મિક રીતે અપરિપક્વ હોવાથી તેને કોના જેવો કહેવામાં આવ્યો છે? ....
૪. આત્માને "આ" કે "તે"માંથી શું સંબોધવામાં નિકટતા ભાસે છે? ....
૫. અન્યને જોતાં દૃષ્ટિ શેના પર જતાં સર્વમાં એકતા ભાસે છે? ....

(IV) નીચેનું કથન સાચું છે કે ખોટું તે લખો. ખોટું હોય તો તેનું કારણ દર્શાવો. **Marks: 5**

૧. ઇન્દ્રિયોની રચના એવી રીતે છે કે જેથી જગત પરિચિત થાય છે અને જે જાણે છે તે નષ્ટ થતો જાય છે.

....

૨. ઇન્દ્રિયો વડે આત્માને જાણવો અશક્ય છે, પણ આત્માને જાણવો અશક્ય નથી.

....

૩. સ્વપ્ન અવસ્થા વિનાશી છે, જ્યારે જાગૃત અવસ્થા અવિનાશી છે.

....

૪. આપણાં પાપ લોકોથી છુપાવીને આપણે તેનાં ફળથી બચી શકીએ છીએ.

....

૫. અભેદદર્શન કરનાર મૃત્યુથી મૃત્યુની યાત્રા કરે છે.

....

(V) નીચે આપેલ શબ્દોનો અર્થ લખો. **Marks: 5**

૧. પરાંચિ - ....

૨. ખાનિ - ....

૩. ધીરા: - ....

૪. એતદ્ વૈ તત્ - ....

૫. પુરુષ - ....

(VI) એક વાક્યમાં જવાબ લખો. **Marks: 5**

૧. ઇન્દ્રિયોને વૃક્ષની ડાળીઓ સાથે શા માટે સરખાવવામાં આવી છે?

....

૨. જગતનું જ્ઞાન પરોક્ષ શા માટે કહ્યું? આત્માનું જ્ઞાન પ્રત્યક્ષ શા માટે છે?

....

૩. પદાર્થને જાણતી વખતે આપણે કઈ સાર્વત્રિક ભૂલ (યુનિવર્સલ એરર) કરીએ છીએ?

....

૪. જીવ અને પરમાત્મામાં અભેદ શું છે અને ભેદ શેનો છે?

....

૫. આત્મજ્યોતિને નિર્ધૂમ શા માટે કહી છે?

....

(VII) નીચે આપેલ ખોટી સમજણને સવળી કરો. **Marks: 5**

૧. ઇન્દ્રિયોને અંતર્મુખી કરવી એટલે આંખથી અંદર જોવાનો પ્રયત્ન કરવો.

....

૨. મનથી પરે ગયા વિના આત્માનુભૂતિ શક્ય નથી, માટે સાધનાયાત્રામાં મનની જરૂર જ નથી.

....

3. સ્વરૂપદૃષ્ટિ થતાં સર્વમાં સમાન દર્શન થાય છે અને સમાન વ્યવહાર થાય છે.

....

૪. આત્માને નિરાકાર કહ્યો અને આત્માને અંગૂઠાના આકારવાળો કહ્યો છે, માટે આ બન્ને કથનો વિરોધી લાગે છે. તે વિરોધી નથી તે પુરવાર કરવા માટે પાણી - લોટો, ડોલનું માત્ર દૃષ્ટાંત લખો.

....

૫. આત્મસાક્ષાત્કાર કરનાર જીવમાંથી બ્રહ્મ બની જાય છે.

....

(VIII) ટૂંકાણમાં જવાબ લખો. **Marks: 10**

૧. ઝરણું - ડેમ - સરોવર. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

....

....

....

....

૨. તાજમહેલ - ત્યાગ. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

....

....

....

....

3. માતા - ૨ સંતાનોનું મૃત્યુ - રત્ન. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

....

....

....

....

૪. રાબિયા - જુનૈદ - કુરાન. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

....

....

....

....

૫. પર્વતશિખર પર વરસતાં જળના રૂપક દ્વારા ભેદદર્શન અને અભેદદર્શન સમજાવો.

....

....

....

....

(IX) આ વલ્લીમાં દર્શાવેલ અગ્નિની ઉપાસનાનું તાત્પર્ય નીચેના પ્રશ્નોના આધારે સમજાવો. Marks: 5

૧. અગ્નિ શેનું પ્રતીક છે?

....

૨. અગ્નિના સ્વભાવની શું વિશિષ્ટતા હોવાથી બધા ધર્મોમાં તેને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે?

....

૩. જેમ અરણીમાંથી અગ્નિ ઉત્પન્ન કરવાનો નથી, પણ પ્રગટ કરવાનો છે, તેમ ...

....

૪. અરણીને રગડવું એ શેનું પ્રતીક છે?

....

૫. એક વાર અગ્નિ પ્રગટ થાય પછી તેના રક્ષણ માટે શ્લોકમાં શેની ઉપમા આપવામાં આવી છે?

....

* * *